

บทคัดย่อ

งานวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนสถานนอคมศึกษา (มหาวิทยาลัย) สู่การเป็นสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาอนาคต ใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบการเป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถาบันนอคมศึกษา (2) เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนสถานนอคมศึกษา (มหาวิทยาลัย) สู่การเป็นสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตและ (3) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์และการปฏิบัติเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ เครือข่ายผู้ใช้บัณฑิต นิสิตนักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เป็นต้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค EDFR เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก แบบสอบถาม เรื่อง Measurable Performance Indicators [MPI] for Lifelong Learning การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินยุทธศาสตร์การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัยจากผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบการเป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถาบันนอคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการเป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถาบันนอคมศึกษา ประกอบด้วย (1) การพัฒนากรอบการพัฒนา (2) การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ (3) การพัฒนาการวิจัย (4) การยกระดับกระบวนการจัดการเรียนการสอน (5) การกำหนดกลไกการบริหารจัดการ (6) การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ และ (7) การพัฒนาระบบบริการและการสนับสนุนผู้เรียน และผลการประเมินพบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ และการวิจัยเป็นประเด็นที่สำคัญมากที่สุดตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อ 2 ผลการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนสถานนอคมศึกษา (มหาวิทยาลัย) สู่การเป็นสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระดับประเทศ ประกอบด้วย 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ 5 กลยุทธ์ และ 22 มาตรการ ที่สนับสนุนสถาบันนอคมศึกษาและระดับสถาบัน ประกอบด้วย 7 ประเด็นยุทธศาสตร์ 12 กลยุทธ์ และ 89 มาตรการ ที่ใช้ปรับการดำเนินการของมหาวิทยาลัยจากสถาบันที่เน้นการจัดการเรียนการสอน (Instructional/ Teaching Paradigm) ไปสู่สถาบันที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคล (Lifelong Learning Paradigm) โดยยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนสถานนอคมศึกษา (มหาวิทยาลัย) สู่การเป็นสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นยุทธศาสตร์

ที่สอดคล้องกับภารกิจและการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา และมีทิศทางที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในระดับประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ กรอบความคิดหลัก วัตถุประสงค์ เป้าหมาย หลักการ และยุทธศาสตร์ประกอบด้วย ประเด็น ยุทธศาสตร์ระดับประเทศ และประเด็นยุทธศาสตร์ระดับสถาบัน กลยุทธ์และมาตรการในการ ดำเนินการ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การนำเสนอยุทธศาสตร์และการปฏิบัติเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยสู่การเป็น สถาบันแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลจากการนำเสนอพบความคิดเห็นที่หลากหลายเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย) สู่การเป็นสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย ประเด็นนโยบายการพัฒนาที่มุ่งการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ชัดเจน ประเด็น การพัฒนานิสิตและนักศึกษาให้มีคุณลักษณะและทักษะจำเป็นสำหรับการทำงานและการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับใช้ได้ทันที ประเด็นระบบการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น คล่องตัว รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ประเด็นการทำงานของอาจารย์ มหาวิทยาลัยที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประเด็นการพัฒนางานวิจัยที่ช่วยสนับสนุนและ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และการให้บริการทางการศึกษา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งใน เชิงวิชาการ การวิจัย และการบริหารจัดการการทำงานของสถาบันอุดมศึกษา ประเด็นการมีระบบ การวัดและการประเมินผลการทำงานของคณาจารย์ที่มีประสิทธิภาพ ประเด็นการมีระบบการ สนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเพียงพอ สอดคล้องตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงระบบการตลาด และระบบฐานข้อมูลที่มีคุณภาพ และประเด็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิตในระดับโรงเรียนเพื่อสร้างพื้นฐานผู้เรียนรู้ที่ดี และเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าสู่ระบบมหาวิทยาลัย ย่อมจะสามารถเชื่อมต่อการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน องค์กร และสังคม และผลจาก การประเมินยุทธศาสตร์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 100 ให้ความเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย) สู่การเป็นสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยภาพรวมใน ระดับดีมาก ใน 5 มิติการพัฒนายุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ ได้แก่ มิติโครงสร้างและองค์ประกอบ มิติ เชิงกระบวนการพัฒนา มิติเชิงการบริหารจัดการ มิติเชิงประเด็นยุทธศาสตร์ และมิติเชิงการนำไปใช้

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จะเป็นประโยชน์กับสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยในการ เสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยต้องมีการขับเคลื่อนเชิงทั้งนโยบายและเชิงการปฏิบัติจาก สถาบันอุดมศึกษาและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในสังคม เพื่อปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษา ไปสู่การเป็นสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นการวางรากฐานการพัฒนาคน ชุมชน สังคม และ ประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน อีกทั้งองค์ความรู้ที่ได้จะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจในการศึกษาวิจัยต่อยอด ความรู้เรื่องนี้ต่อไป

Abstract

This study proposes strategies to reorient traditional higher education institutions toward lifelong learning higher educational institutions in order to serve lifelong adult learners in Thailand. The objectives are (1) to analyze and synthesize components of lifelong learning higher education institutions; (2) to develop strategies to reorient traditional higher education institutions toward lifelong learning education institutions; and (3) to propose potential strategies to reorient traditional higher education institutions (universities) toward lifelong learning higher education institutions. Data were collected by means of the Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) approach. Research instruments are in-depth interviews, the questionnaire “Measurable Performance Indicators [MPI] for Lifelong Learning”, SWOT Analysis form, focus group discussions, and a strategic assessment form. The results of the assessment of opinions focus on using the MPI in two main aspects: 1) the implementation of each elements of the Lifelong Learning (LLL) in higher education; and 2) the perspectives of the seven main elements of a Lifelong Learning Higher Education Institution.

The results can be described as follow:

Objective 1: Seven main characteristic elements of lifelong learning higher education institutions comprised of Overarching Frameworks, Strategic Partnerships and Linkages, Research, Teaching and Learning Processes, Administration Policies and Mechanisms, Decision Support Systems, and Student Support Systems and Services; with several sub-details of each element. The result showed three out of seven important elements of a Lifelong Learning Higher Education Institution on a scale of 1- 5: Teaching and Learning Processes (3.69), followed by Decision Support Systems (3.56), and Research (3.44).

Objective 2: Strategies to reorient traditional higher education institutions toward lifelong learning higher educational institutions in the national level consist of five key strategic points, five strategies and 22 measures. For the institutional level, there are seven key strategic points, 12 strategies and 89 measures, all of which can be used as guidelines to reorient traditional universities that focus on an instructional/ teaching paradigm towards the institutions using a lifelong learning paradigm approach. The proposed strategies accord higher education institutions’ missions and operation and also in line with the strategies for development of higher education institutions at the national level, which include frameworks,

objectives, and principles. The strategies cover the national level, the institutional level, strategies and operation measures.

Objective 3: Comments or opinions in regard to the proposed potential strategies to reorient traditional higher educations (universities) toward lifelong learning higher education institutions include different issues: i) clear development policies to promote lifelong learning; ii) enhancement of students' necessary skills for future career and living; iii) flexible learning and teaching as well as periodical improvement of curriculums to suit the changes in economic, social and political circumstances; iv) continued improvement of instructors' skills; v) research development to support learners and promote learning, academic services, academic collaboration, research and institution's management; vi) effective evaluation systems, vii) sufficient and varied systems to support learning serving the needs of the target groups, including quality marketing and data base systems; and vii) lifelong learning promotion at a school level in order to implant good learning characteristics on kid students so that they can apply useful learning methods with the university system bringing benefits to themselves, organization and society. Hundred percent of the participants who were asked to provide their comments on the proposed potential strategies to reorient traditional higher education (universities) toward lifelong learning higher education institutions gave very good feedback on five dimensions, namely a structural and component dimension, a development process dimension, management dimension, a strategic dimension and an implementation dimension.

Numerous strategies will be used to improve higher education institutions in Thailand and other countries around the world to strengthen the policies, process, and tools used in moving toward lifelong learning universities. These will help develop learners and provide them with physical and mental wellness and advance academic knowledge. Finally, the knowledge outcomes will also better generate and encourage further dialogue and discussion.

Keywords : lifelong learning, universities, higher education, development strategies, Thailand

(คำหลัก) การเรียนรู้ตลอดชีวิต สถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย